

Pisanje in branje ob enem.

(Dalje.)

Z ogledovanjem urijo se telesni čuti, kateri budé tudi dušne in serčne občutljeje, iz katerih izvira misel in po misli djanje. Ko otrok stvar na tanko ogleda, vtisne se mu v spomin, ter je lastina njegovega duha; on misli o njej, in si jo dušno predstavlja. Ni pa dovolj, da otrok na stvar le misli in si jo predstavlja, temveč, mora to, kar je pri njej posebnega zapazil, znati drugim razodevati, znati mora govoriti.

Žalostna godí se mutcu, ki svojih misli ne more razodeti, kakor bi rad, a še žalostneja godí se tistemu, kteremu dan je dar govora, in vendar svojih misli po želji razodeti ne more. Ako ktero še ogledano stvar mislimo, spominjamo se njenega imena in ne moremo držati jezika, da ne bi se kot pri govorjenji premikal.

Smemo tedaj reči, da je mišljenje tiho govorjenje, govorjenje pa glasno mišljenje. Ako vadimo eno, vaditi moramo drugo, ker, kakor si dobrega govorjenja brez mišljenja, ravno tako dobrega mišljenja brez govorjenja skoro misliti ne moremo. Mišljenje in govorjenje je tedaj v tesni zvezi med sabo, in tako mora se tudi vaditi.

Ko je otrok stvar ogledal, povedati se mu mora, kako se imenuje, potem pa mora otrok sam povedati, kaj posebnega je pri imenovani stvari zapazil. V začetku zadostuje naj le poveršni popis, to je, otrok naj pové v prostih stavkih le to, kar je pri stvari posebno očitnega, pozneje pa naj o stvari vedno natančneje in bolj popolnoma govori.

Pri vsakem novem ogledovanji govori naj prvo učitelj sam, potem pa naj govore učenci, on pa naj posluša, in popravlja. Le s pogostim govorjenjem postal bo gibčen otroški jezik. Vsaka misel mora se presoditi, preden se drugim razodene. To spolnuje naj učitelj sam in zahteva tudi od otrok. Brezmišljeno govorjenje je blebetanje.

Ko znajo otroci to, kar so na stvareh zapazili, v prostih stavkih povedati, naj se stavki delé v besede, zloge in glase. Med tem pa, ko so tako vadi otročji duh, vaditi mora se tudi otročja roka. To pa je ložeje, ker se mora zavoljo mikavnosti učna tvarina pogosto preminjati; kajti, otrok se tudi naj prijetnejše igrače kmali naveliča.

Predn se pri deljenji govorjenja pride do glasov, mora otroška roka navaditi se, da dela različne poteze posebno pa ellipse in eliptične poteze. V začetku naj učenci delajo vse to prosto v različni velikosti, pozneje pa v omenjene prostore. Nenaravno bi bilo od otrok zahtevati, da bi koj v začetku v omejene prostore čertali, kajti njih roka je še nerodna, in ni navajena prostosti. Učenci naj se polagoma privadijo šolskega življenja in delovanja, da se jim bode zbujala ljubezen do šole in

dela; nasprotno zahtevanje zamori morda že vplamteno ljubezen do šole in dela, ter jim jo pristudi.

Zahtevati mora se od otrok, da bodo pisala kolikor mogoče domá, nikdar pa v šoli obrezovali, in ako se to v šoli godí, naj se godí v prostem času, nikdar pa ne med učenjem.

Obrezovanje (špičenje) med učenjem vzrokuje ropot, šepetanje, suvanje, toženje i. t. d., kar podučevanje zeló zaderžuje.

Kakor se vadi mišljenje in učenje skupno na podlagi ogledovanja, tako podučevati mora se pisanje in branje na podlagi vsega tega. Pri skupnem podučevanju pisanja in branja imeti moramo naj pred stvar samó in potem še le znamenje, katero jo predstavlja. Čerke so zavoljo glasov, in ne glasi zavolj čerk.

Tudi ne bomo stvar samo ogledovali, kajti glas se more malo ogledovati, k večjemu z drugim primerjati, a ogledovali bomo, takorekoč, glas v podobi, to je, znamenje, katero nam glas pomenja.

Ko otrok iz primerne besede izvê glas, pokaže se mu pismeno znamenje, katero se vsestransko ogleduje in primerja. Pismenke kazati morajo se pred tiscinami, ker so pismenke pred bile, in tudi zato, ker morajo otroci pismenko ponarejati, da se vadijo pisanja; s tem pa se jim glas in znamenje bolj v spomin vtisne, in ako poznajo pismenko, bodo tiscino brez vse težave lahko poznali, ker so si navadno zeló podobne.

Ko se čerka vsestransko ogleda, naj jo učenci pišejo in potem berejo. Drug za drugim naj gre k tabli, ter na učiteljevo narekovanje k novi čerki že poznane čerke pripisuje in skupno izgovarja. Kar se piše, naj se bere, in kar se bere s stenskih tabel ali v abecedniku, naj se piše. S prepisovanjem se vse bolj zapomnuje, ter se ob enem vadi pisanje in pravopisje. Tako naj se učenci vadijo, da pridejo do velikih čerk. Ako eden ali drugi precej prave ne zadene, ne togoti se, ampak misli, da je otrok otrok in misli po otročje, ter ga na pravo pot napeljuje. Otrok potrebuje za telesni kot dušni razvoj pogosto v mali meri lahko prebavljive pa tečne hrane.

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

35. Druga v srednjih šolah potrebna knjiga je bila b) Berilo ali Čitanka. — Perva slovnica Potočnikova ima sicer nekoliko beriva v vezani in nevezani besedi, vendar premalo; še manj ga ima Metelkova v izrekih, pregovorih in basnih. Tedaj ukaže vlada, naj se sestavijo posebne berila slovenske; kar se razglasi, da prof. J. Macun v kratkem spiše knjigo,